

вдосконалювати навчальний процес, формувати громадянську компетентність української молоді.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Горчакова В. Г. Предпосылки, противоречия и принципы развития студенческого самоуправления. Пед. образование. 1990. №2. С. 77-82.
2. Закон України про вищу освіту. URL: <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2015-10-21/4506/498.pdf>.
3. Студентська рада. URL : <http://www.slavdpu.dn.ua/index.php/forstudent/samoupr>

Ковтун В. І.,
Народний художник України, Лауреат національної премії імені
Т. Шевченка,
професор, академік, Голова правління Харківської організації НСХУ,
Пазиніч С. М.,
професор, академік АПН України, член Національної спілки
художників України,
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, Україна*

ЕТИКА І ЕСТЕТИКА В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

Важливою основою професійної культури педагога і водночас одним з її істотних компонентів постає педагогічна етика, яка являє собою науку про норми і правила поведінки на основі загально етичних правил якими необхідно керуватися педагогові в процесі спілкування зі студентами, колегами та керівництвом навчального закладу.

Гуманістична педагогіка протягом століть вустами її кращих представників називала вихідною етичною нормою любов до учнів. При цьому емоційно-ціннісне відношення до них у різних мислителів проявлялося по-різному. Для Ж.-Ж. Руссо, Л. Толстого, Р. Штайнера та інших любов до студентів означало надання їм відповідно до вікових потреб максимальної свободи для творчого самовираження. Й. Г. Песталоцці і Януш Корчак були вірні принципу: «Жити не тільки заради дітей, а й разом з дітьми, розділяючи всі їхні радості й негоди». Р. Оуен, А. С. Макаренко, піклуючись про своїх вихованців, прагнули навчити їх бути щасливими у сьогоденному і прийдешньому житті.

І що б не говорили прихильники твердих методів педагогічного впливу, без взаємної прихильності, симпатії, турботи, розуміння неможливо домогтися духовної єдності педагога зі студентами.

Для тих, хто ще не зовсім готовий полюбити всією душею кожного довіреного йому студента, варто прислухатися думки Я. А. Каменського, який вважав навчально-виховний процес «майстернями гуманності». Пізніше про це ж писали М. І. Пирогов, П. П. Блонський, М. Монтессорі.

Отже бути гуманним у відношенні до студентів – значить зміцнювати їхнє здоров'я, створювати умови для їх повноцінного інтелектуального, фізичного й духовного розвилку з урахуванням особливостей статі, віку, індивідуальності.

Спектр етичних якостей, які проявляються у спілкуванні педагога зі студентами широкий і різноманітний. Але головне, чим дорожить студент, – це щирі відносини до нього. І глибоко права режисер М. О. Кнебель, стверджуючи, що педагогіка вимагає від людини якостей, близьких до материнських. У своїй книзі «Поезія педагогіки» вона писала, що як мати віддає своїм дітям краще, чим вона володіє, так і педагог вкладає свою душу в учнів. Саме у цьому полягає внутрішній зміст і сутність педагогічної професії. Безсумнівно, віддавати душу і важко, і радісно. Тяжко тому, що це вимагає величезної напруги не тільки душевних, але й фізичних сил. Радісно тому, що у відповідь ми отримуємо такий потік молоді, життєрадісної енергії, що вона з лишком окупає всі зусилля й витрати, всі труднощі та всі наші незгоди в процесі педагогічного спілкування.

Треба зазначити, що основні положення педагогічної етики носять загальний характер і є справедливими для будь-яких освітніх закладів, хоча й повинні конкретизуватися в залежності від цілей освіти, від особливостей аудиторії, організації навчально-виховного процесу тощо. Правда існує і певна сукупність загальних вимог педагогічної етики стосовно професорсько-викладацького складу вищої школи. Вона також виходить з основного положення про любов до студентів, про благодіяння, толерантність, відповідальність, справедливість, честь і гідність людини, компетентність, порядність і шляхетність.

Відомо, що однією з характерних особливостей вищої школи виступає творча участь більшості викладачів у науково-дослідній роботі та залучення до неї студентів. За її результатами публікуються статті у наукових виданнях, готуються доповіді на конференціях, оформляються заявки на винаходи тощо. Норми педагогічної етики вимагають гідної оцінки внеску студента в отримання цих результатів. Ця оцінка найчастіше може проявлятися у спільних публікаціях, де студент виступає рівноправним співавтором свого наставника-викладача. Яскравим свідченням нашої думки є участь студентів в роботі нинішньої традиційної Міжнародної наукової конференції. Однак в житті цілком можливі випадки, коли студент самостійно отримав цікавий результат, і у такому разі для викладача проблема співавторства (навіть якщо були використані його ідеї чи методика дослідження), носить характер, м'яко кажучи, етичної колізії.

За останній час помітною стала моральнісна проблема вищої школи – у певних випадках знижується педагогічна вимогливість, цебто викладач на прохання студента або зовнішнього тиску, без будь-якої для себе користі завищує оцінку, породжуючи у студента впевненість, що він добре знає навчальний матеріал. Це розбещує його, привчає шукати несправедні шляхи

успішного досягнення визначеної мети у подальшому своєму житті. Щобільше, це істотно знижує авторитет вищої школи взагалі й конкретного закладу освіти, зокрема. Такі випадки вкрай негативно впливають на сумлінних студентів. Як наслідок, відбувається девальвація самоцінності знань, а суспільство отримує невігласів з дипломами про вищу освіту. Ці «фахівці», через очевидну нездатність працювати за фахом прагнуть обіймати високі керівні посади, та ще й формують і впроваджують у суспільну свідомість «свої морально-етичні принципи» всездозволеності.

Відомо, що існує своєрідний педагогічний «етичний кодекс» взаємин педагога з колегами по роботі. *Для забезпечення успішної діяльності молодого викладача в складі педагогічного колективу радимо дотримуватися декількох правил.*

Шановні викладачі, не поспішайте критикувати усталені роками у цій установі традиції, форми роботи, пропонуючи «революційні», на ваш погляд, нововведення. Постарайтеся уважно розібратися в досягненнях, а можливо недоліках своїх колег – представників різних поколінь.

Обговорюючи відкриту чи показову лекцію або практичне заняття викладача, особливо в присутності осіб, що інспектують, почніть з характеристики позитивних моментів, цим ви надасте йому певну психологічну підтримку і повагу. А наодинці викажете свої побажання, якщо вони будуть до речі.

Якщо Ви не згодні з думкою старшого, шановного колеги або адміністрації, не займайте позицію пічкара, але й не загострюйте штучно відносини в рідному вам колективі. Найкраще навести вагомі аргументи на користь Вашої позиції й постаратися за правилами світського етикету й аргументованої логіки переконати опонентів у їхній, можливо, неправоті.

Пам'ятайте: Ваша доброзичливість, контактність, прагнення до ділового співробітництва, готовність урахувати кращий досвід, підтримати нове починання виступатимуть головними передумовами сприятливої психологічної атмосфери, а отже й успішної, без надмірної напруги, діяльності та гарного творчого самопочуття колег в естві прекрасного.

Отож, етика педагога тісно стикається з естетикою професійної діяльності, яка виступає одним з критеріїв високого рівня педагогічної культури особистості. Естетика, являє собою науку про природу емоційно-ціннісного відношення людини до світу, людини до людини, до всього прекрасного у житті та в мистецтві.

Згідно нашої думки, найбільш глибоке трактування прекрасного, краси дає Л. М. Толстой, підкреслюючи їхній об'єктивний й суб'єктивний характер. Красою в розумінні суб'єктивному, писав він у статті «Що таке мистецтво», ми називаємо те, що доставляє нам певного характеру насолоду; в об'єктивному ж розумінні красою ми називаємо щось абсолютно зроблене, що існує поза нас. Такий підхід в розумінні сутності прекрасного поділяється багатьма сучасними філософами. Він дає можливість усвідомити особистісний характер естетичного у людських

відносинах, розкриває «технологію» сприятливого впливу краси на людину. Задовольняючи потребу в прекрасному – за словами С. Л. Рубінштейна, «найбільш людяну зі всіх людських потреб», ми збагачуємо себе духовно, осягаємо серцем і розумом вищі цінності. Тож варто пам'ятати, що для педагога краса не тільки предмет естетичного милування, але й вірний союзник у його професійній роботі, адже художній образ, краса в цілому – це найвища міра доцільності, міра гармонійного поєднання суперечливих елементів, починаючи від найпростіших явищ і закінчуючи суспільними відносинами. Красота надає нам можливість споглядати й відтворювати предмети і явища в їх кульмінаційній єдності, а це і є оптимальне розкриття суті явищ.

Це положення поспробуємо обґрунтувати за допомогою сукупності наших аргументів. По-перше, мистецтво займає вельми значущу роль у житті людини і суспільства; насамперед воно за допомогою специфічної мови, сприяє людині у пізнанні навколишнього й свого іманентного світу, сприяє її особистісному розвитку, пробуджує в ній людяність. По-друге, художній код є специфічною мовою, якою говорить мистецтво і, будучи розшифрованим, він слугує потужним засобом спілкування між людьми, засобом передачі не просто певної інформації, а образно-почуттєвого, емоційного бачення людиною, в цьому разі студентом, світу. По-третє, зв'язок мистецтва з життям є двостороннім: мистецтво не тільки породжується життям, але й саме активно впливає на розмаїтість життя, на формування і розвиток людської особистості. Зрештою, прекрасне і мистецтво в цілому, дають можливість і дорослим, і дітям отримувати наочно-образне уявлення про ідеал досконалої особистості й тим самим наповнити конкретним змістом цілі виховання. А оскільки краса виступає для людини «кумиром без усяких умов» (Ф. М. Достоєвський), то її притягальна сила, особливо в студентські роки, спонукує сповідувати канони краси.

Тож недаремно ідея єдності прекрасною та моральнісною червоною ниткою проходить через всю історію педагогічної думки. А в нашу добу мистецтво й активна участь в художній самодіяльності студента допомагає йому задовольнити потребу в самовираженні, пізнанні інформації особливого роду – «естетику душі», а ще краще – ентелехію, саме цю гармонійну єдність природної даності й заданості відобразити її у ємному змісті і прекрасній формі. Адже, ентелехія – («втіленість») зосереджена у самій серцевині, як субоснова буття речі, особистості. Її не викинеш без того, щоб вона перестала бути самою собою.

Особливо тісно поєднується педагогіка й сценічне мистецтво. І справа не тільки в тім, що педагог – це вишуканий сплав функцій драматурга, режисера, актора, але він є публічним оратором. І хоча в педагогічній діяльності зовсім не обов'язково демонструвати професійну акторську майстерність, проте певною мірою володіти «мистецтвом переживання» й мистецтвом подання навчального матеріалу доконче потрібно педагогу. Для

нього вельми важливо розвивати акторські й режисерські якості так, як і образно-конструктивне і художньо образне мислення адже «ігноруючи ці атрибути неможливо успішно виконувати дані Богом і довірені народом якості Педагога»[1, с. 256].

Нині в освітньому просторі спостерігаються явні тенденції, коли міняються і студенти, і педагоги, будучи невід'ємно творчими суб'єктами діяльності і спілкування. Усвідомлення ж педагогом своєї унікальної діяльності зумовлює чуттєві людські відносини, які стають більшою мірою приємним спілкуванням, аніж виконанням формальних професійних функцій. Саме діалогічність, як механізм взаємодії студент ↔ педагог забезпечує їм морально-естетичне й інтелектуальне вдосконалення. Адже гуманістичні, етико-естетичні підстави в навчанні, мають ґрунтуватися на довірі до студента, який здатний (в цьому немає сумніву), до саморозвитку і самовдосконалення. *Tertium non datur!*

У педагога з високим рівнем естетичного смаку існує повна свобода у виборі й використанні різноманітних засобів навчання. Проте, на наше глибоке переконання, все-таки, провідне значення має індивідуальний естетичний і мовний смак педагога, який він використовує для створення цілісного образу, що емоційно представляє будь-яку дійсність в навчальному процесі. В зв'язку з цим, змістовним прикладом переорієнтації системи освіти відповідно до культурологічного підходу є система освіти Японії в якій пріоритетом користується не «усамітнене» природознавство, а естетичне виховання. Варто замислитися, чому ця країна (обмежена природними ресурсами) стала передовою на шляху розвитку «високих технологій».

Відзначимо, що успішне використання потужних засобів естетики в навчально-виховних цілях можливе лише за умов свідомо розвинених естетичних смаків педагогів. А якщо це так, то кожному педагогу необхідно розбиратися в різних сферах прекрасного; він повинен володіти в межах можливого «музичним вухом», зоровою художньою пам'яттю, яскравою фантазією і не абиякою уявою у просторі-часі. Така наша свята доля!!!

Проаналізувавши декілька аспектів підвищення ефективності освіти на основі використання етико-естетичного компонента в навчально-виховному процесі ми **дійшли висновку** про можливість цілісного об'єднання педагогіки, етики і естетики, як одного із дієво ефективних варіантів рішення проблеми формування і розвитку затребуваної часом усебічно розвинутої особистості.

Історія переконала, що цивілізації, нехтуючи розвитком високих духовних ідеалів, спотворюючи естетичні і моральні почуття і погляди, неминуче вироджувалися і зникали з простору цивілізації. А усі руйнації державних установ й інших політичних організацій зазвичай трапляються через низький рівень морально-естетичної й духовної суті людей.

Таким чином, етико-естетичний розвиток особистості, такий актуальний в попередні історичні епохи, залишається й нині одним з

можливих шляхів реалізації творчого ідеалу педагога в сучасній системі освіти. Щобільше, мистецтво має потужний соціально-інтегративний потенціал, котрий доконче необхідно включити в якості конструктивної, консолідуючої складової в перебудові нашого суспільства згідно з моральнісно естетичними законами розвинутого суспільства.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Пазиніч С. М. Філософські поради / Станіслав Пазиніч. – Харків : Видавець Савчук, 2019. – 344 с., 15 іл.

Кудрявцев А. Ю., канд. полит. наук, доц.,
Евсеева Д. С., магістрант,
*Харьковский национальный университет городского хозяйства
имени А. Н. Бекетова, Украина*

ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИИ ЭЛЕКТРИКА В XXI ВЕКЕ

Профессия электрика появилась на свет в конце позапрошлого столетия. Именно тогда, с появлением первых электростанций, возникла необходимость контроля дорогостоящего оборудования и сложных преобразований. Конечно, сначала ход этому новому роду деятельности был дан в Англии, США, и только спустя несколько лет заветные лампочки появились в царской России. Первые электрики моментально приобрели популярность... Тогда о принципах работы установок было известно очень мало, да и как пользоваться электричеством, никто не знал. Поэтому, устанавливая оборудование в дома аристократов, электрики выполняли и роль профессиональных консультантов. Сегодня круг обязанностей этих специалистов расширился, а задачи, требующие выполнения, усложнились.

Все профессии нужны, все профессии важны. А профессия электрика тем более. Ведь без этого человека у вас не заработает ни один прибор, да и сидеть будем в крошечной темноте, при свечках.

Электрик должен иметь развитое техническое мышление, острое зрение, быть осторожным, аккуратным и внимательным. То есть этот человек должен иметь полный набор умений и качеств. Это не так то просто, как может показаться на первый взгляд. Профессия электрика опасная. Ведь зачастую эти люди работают с высоким напряжением и подвергают свою жизнь опасности. Среди рабочих профессий, одной из самых квалифицированных и сложных является профессия электрика. Поскольку трудно, практически невозможно представить нашу жизнь без электричества, то невозможно представить ее функционирование без обслуживающего персонала.

Строя дом необходимо проложить электрические цепи, подключить внутреннюю разводку, обеспечить работу всех электрических устройств. Собирая или ремонтируя автомобиль надо знать все тонкости электрической части. Эксплуатация любого предприятия не возможна без